

ΟΥΙΛΙΑΜ ΤΡΕΒΟΡ

DAVID COHEN
LITERATURE PRIZE 1999

Ένα υπέροχο μυθιστόρημα
με θέμα την αναπόδραστη
επιρροή της αγάπης.

Observer

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΡΙΓΥΡΩ ΜΑΝΤΟΓΛΟΥ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ένα απόγευμα του Ιουνίου, λίγα χρόνια μετά τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, η κυρία Αϊλίν Κόναλτι διέσχισε την πόλη του Ραθμόι: από τον αριθμό τέσσερα της Πλατείας στη Μαγκκίνις Στρίτ, στη Χάρλεϊ Λέιν, κατά μήκος της Άιρις Στρίτ, πέρασε απέναντι στην Κλαφτζόρνταν Ρόουντ και κατέληξε στην εκκλησία του Παναγιότατου Σωτήρος. Εκεί διανυκτέρευσε.

Ο βίος, που είχε φθάσει στο τέλος του, υπήρξε πλήρης αγαθοεργιών και επίλυσης προβλημάτων, αυστηρά προσηλωμένος στα του οίκου και της οικογένειας. Η προσδοκία κάποιας προσωπικής ικανοποίησης, η οποία είχε πολύ καιρό πριν συμβάλει στο να αποδεχτεί η κυρία Κόναλτι τον έγγαμο βίο και το μεγάλωμα δύο παιδιών, έκτοτε είχε διαψευστεί: είχε απογοητευθεί από τον άντρα της αλλά και από την κόρη της. Καθώς ο θάνατος πλησίαζε, είχε τρομάξει στη σκέψη πως τώρα θα ήταν υποχρεωμένη να βρεθεί κοντά στον σύζυ-

γό της και ευχόταν να μην αναγκαστεί να το κάνει. Η κυρία Κόναλτι χαιρόταν που αποχωριζόταν την κόρη της· τον γιο της –τόρα στα πενήντα του– πονούσε που τον άφηνε πίσω.

Τα ρολά στα παράθυρα των σπιτιών –κατεβασμένα την ώρα που περνούσε το φέρετρο– ανέβηκαν αμέσως μετά. Καταστήματα που είχαν κλείσει ξανάνοιξαν. Άντρες που είχαν αφήσει ακάλυπτα τα κεφάλια τους ξαναφόρεσαν τα καπέλα και τα κασκέτα τους, παιδιά που είχαν σταματήσει να παίζουν στη Χάρλεϊ Λέιν ξαμολήθηκαν ελεύθερα. Οι νεκροθάφτες κατέβηκαν τα σκαλοπάτια της εκκλησίας. Στην αυριανή λειτουργία θα παρευρισκόταν ο επίσκοπος – μέχρι την τελευταία της στιγμή η κυρία Κόναλτι θα απολάμβανε τον πρόποντα σεβασμό.

Ο κόσμος εκείνη την εποχή έλεγε πως η οικογένεια του άντρα που παντρεύτηκε η κυρία Κόναλτι είχε στην κατοχή της το μισό Ραθμόι, μια εντύπωση η οποία είχε δημιουργηθεί από τα καταστήματα στη Μαγκίνις Στριτ, τις ανθρακαποθήκες στη Σεντ Μάθιου Στριτ, και από τον αριθμό τέσσερα της Πλατείας, ένα πανδοχείο που εγκαινιάστηκε το 1903 από τους Κόναλτι. Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών που ακολούθησαν, απόκτησαν κι άλλα ιδιόκτητα κτίρια στην πόλη· επισκευασμένα και καθ' όλα ανακαινισμένα, απέφεραν λογικά ενοίκια, το άθροισμα των οποίων ήταν σεβαστό στο σύνολό του. Ακόμα κι έτσι, όμως, η φήμη πως οι Κόναλτι είχαν το μισό Ραθμόι στην κατοχή τους ήταν μια υπερβολή.

Πυκνοκατοικημένη και μονότονη, πόλη χτισμένη σε μια κοιλάδα, αναπτύχθηκε μέσα σ' εκείνη την κόγχη για λόγους που κανείς δεν ήξερε, ούτε ενδιαφερόταν να μάθει. Οι κτη-

νοτρόφοι έφερναν τα ζωντανά τους την πρώτη Δευτέρα κάθε μήνα, και είχαν συναλλαγές με μία από τις δύο τράπεζες του Ραθμόι. Για την εξαγωγή των δοντιών τους πήγαιναν στον οδοντίατρο που είχε το ιατρείο του στην Πλατεία και τότε τότε συμβουλευόνταν τον τοπικό δικηγόρο, επιθεωρούσαν τα γεωργικά μηχανήματα στο συνεργείο του Ντες Ντέλβιν στη Νένα Ρόουντ, έκλειναν συμφωνίες με τον Χέφερναν, τον έμπορο σπόρων, και τα έπιναν σε μία από τις πολλές παμπ της πόλης. Οι γυναίκες τους αγόραζαν τα λαχανικά από τα ράφια του πολυκαταστήματος Cash and Carry, ή στο McGovern's, αν δεν έκαναν οικονομία· παπούτσια από το Tyler's· ρούχα και υφάσματα για τις κουρτίνες και μουσαμάδες στο υφασματάδικο του Corbally's. Κάποτε αφθονούσαν οι δουλειές στον μύλο και στις εκεί ηλεκτρικές εγκαταστάσεις πριν από τη λειτουργία του Shannon Scheme¹· τώρα υπάρχουν δουλειές στη γαλακτοβιομηχανία και στο εργοστάσιο συμπυκνωμένου γάλακτος, στις οικοδομές, στα καταστήματα και τις παμπ, αλλά και στις εγκαταστάσεις εμφιάλωσης νερού. Υπήρχε ένα δικαστήριο στην Πλατεία κι ένας εγκαταλειμμένος σιδηροδρομικός σταθμός στο τέρμα της Μιλ Στρίτ. Υπήρχαν δύο εκκλησίες κι ένα μοναστήρι, ένα κατηχητικό σχολείο της Χριστιανικής Αδελφότητας και μια τεχνική σχολή. Τα σχέδια για την κατασκευή πεισίνας είχαν ανασταλεί μέχρι να βρεθούν τα απαραίτητα κονδύλια.

Τίποτα δεν συνέβαινε στο Ραθμόι έλεγαν οι κάτοικοί του,

1 Shannon Scheme: Το φράγμα του ποταμού Σάνον για την ηλεκτροδότηση της Ιρλανδίας αποτέλεσε ένα από τα μεγαλύτερα μηχανικά έργα της εποχής του. Εγκαινιάστηκε στις 22 Ιουλίου 1929.

αλλά οι περισσότεροι παρέμεναν εκεί. Οι νέοι ήταν εκείνοι που έφευγαν – για το Δουβλίνο, το Κορκ ή το Λάιμρικ, για την Αγγλία, κάποιες φορές για την Αμερική. Πολλοί επέστρεφαν. Το ότι τίποτα δεν συνέβαινε ήταν κι αυτό μια υπερβολή.

Η τελετή θα λάμβανε χώρα το πρωινό της επομένης, και όταν ολοκληρώθηκε οι πενθούντες την κυρία Κόναλτι στάθηκαν έξω από τις πύλες του κοιμητηρίου, δηλώνοντας πως θα έμενε αλησμόνητη όχι μόνο εντός των ορίων της πόλης, αλλά και πέρα από αυτά. Οι γυναίκες που είχαν γονατίσει πλάι της στην εκκλησία του Παναγιότατου Σωτήρος διαβεβαίωναν πως υπήρξε υπόδειγμα για όλες. Θυμήθηκαν πως για εκείνη καμία δουλειά δεν ήταν χαμαλοδουλειά και πως ποτέ δεν βαρυγκόμησε για τις ώρες που είχε περάσει γυαλίζοντας ένα πλήθος από μπρούντζινα ή αφαιρώντας το ξεραμένο κερί από τα κηροπήγια. Ούτε μια φορά στα εξήντα χρόνια δεν έλειψε το φρέσκο νερό από τα λουλούδια της Αγίας Τράπεζας· πάντα συμπλήρωνε τα ιεραποστολικά φυλλάδια πριν παρουσιαστεί έλλειψη. Έκανε τις μικρές επιδιορθώσεις στα άμφια, τα ράσα και τους μανδύες. Το πλύσιμο του δαπέδου στο Ιερό υπήρξε ύψιστο καθήκον για εκείνη.

Κι ενώ αντάλλασσαν τις σχετικές αναμνήσεις και εγκωμιάζαν τον βίο που είχε φθάσει στο τέλος του, ένας νεαρός με ανοιχτόχρωμο τουίντ κοστούμι, λιγάκι υπερβολικό για ένα τόσο ζεστό πρωινό, φωτογράφιζε λαθραία τη σκηνή. Είχε έρθει νωρίτερα ποδηλατώντας την απόσταση των εφτάμισι μιλίων από τον τόπο της κατοικίας του, αλλά η κίνηση που είχε προκληθεί από την κηδεία τον ανάγκασε να σταματήσει. Είχε έρθει για να φωτογραφίσει τον καμένο κινηματογράφο

της πόλης, για την ύπαρξη του οποίου είχε πληροφορηθεί σε μια άλλη, παρόμοια κωμόπολη, όπου πρόσφατα είχε φωτογραφίσει τις ετοιμόρροπες κατοικίες μιας γειτονιάς οι οποίες είχαν κλονιστεί συθέμελα από μια κατολίσθηση.

Με σκούρα μαλλιά, λεπτός, λίγο μετά τα είκοσι, ο νεαρός ήταν ξένος στο Ραθμόι. Μια νότα καλαισθησίας –στη γενική συμπεριφορά του, στη στιλάτη γραβάτα του με τις γαλαζοπράσινες ρίγες– ακυρωνόταν από το χαλαρό, ξεχειλωμένο κοστούμι του. Τα χαρακτηριστικά του διέθεταν, από τη φύση τους, ένα παραπλανητικό στοιχείο σοβαρότητας, ενισχύοντας ακόμα περισσότερο την εντύπωση της αντιφατικότητας. Το όνομά του ήταν Φλοριάν Κίλντερι.

«Ποιανού είναι η κηδεία;» ρώτησε το πλήθος, αφού απομακρύνθηκε, πλησιάζοντάς τους, από το σημείο πίσω από ένα παρκαρισμένο αυτοκίνητο, όπου είχε προσωρινά σταθεί για να τραβήξει τις φωτογραφίες του. Κούνησε το κεφάλι όταν τον πληροφόρησαν, μετά ζήτησε οδηγίες για το πώς θα πήγαινε στον κατεστραμμένο κινηματογράφο. «Ευχαριστώ» είπε ευγενικά, με φιλικό χαμόγελο. «Ευχαριστώ» επανέλαβε και έσπρωξε το ποδήλατό του, διασχίζοντας το πλήθος των πενθούντων.

Ούτε ο γιος της κυρίας Κόναλτι ούτε η κόρη της γνώριζαν πως η τελετή είχε καταγραφεί κατ' αυτόν τον τρόπο, και όταν επέστρεψαν, ξεχωριστά, στον αριθμό τέσσερα της Πλατείας συνέχισαν να αγνοούν αυτό το ασυνήθιστο γεγονός. Το πλήθος, εκείνη την ώρα, άρχισε να σκορπίζει, πολλοί να συγκεντρώνονται ξανά στον αριθμό τέσσερα, άλλοι, μετά την πρωινή διακοπή, να επιστρέφουν στις δουλειές τους. Ο τελευταίος

που αποχώρησε ήταν ένας ηλικιωμένος προτεστάντης με το όνομα Όρπεν Ρεν, ο οποίος πίστευε πως το φέρετρο που είχε ενταφιαστεί περιείχε το λείψανο μιας γηραιάς μαγείρισσας της οποίας ο θάνατος είχε σημειωθεί τριάντα τέσσερα χρόνια πριν σε ένα σπιτικό που γνώριζε καλά. Οι ευλαβικοί ψίθυροι των γύρω του αργόσβηναν· τα αυτοκίνητα απομακρύνονταν. Ο Όρπεν Ρεν παρέμεινε για λίγο ακόμη, μόνος στη θέση του, πριν πάρει κι αυτός τον δρόμο του.

Καθώς τον είδε να φεύγει από την πόλη πάνω στο ποδήλατό του, η Έλι αναρωτήθηκε ποιος να ήταν ο άντρας που τραβούσε φωτογραφίες. Από τον τρόπο που ρωτούσε για τον παλιό κινηματογράφο μπορούσε κανείς να καταλάβει πως δεν είχε την παραμικρή ιδέα για το Ραθμόι, και δεν τον είχε συναντήσει ποτέ στον δρόμο ή σε κάποιο κατάστημα. Αναρωτήθηκε αν ήταν συγγενής των Κόναλτι, επειδή εκείνοι ήταν οι ιδιοκτήτες του κινηματογράφου και η κηδεία ήταν της κυρίας Κόναλτι. Δεν είχε ξαναδεί σε κηδεία να τραβούν φωτογραφίες και υπέθεσε πως οι Κόναλτι τον είχαν προσλάβει για αυτό. Ή ίσως να ήταν από κάποια εφημερίδα, τη *Nenagh News* ή τη *Nationalist*, επειδή τότε τότε έβλεπες στις εφημερίδες φωτογραφία από κάποια κηδεία. Αν πήγαινε στο σπίτι, θα μπορούσε να ρωτήσει τη Μις Κόναλτι, αλλά ο υπεύθυνος για την τεχνητή γονιμοποίηση των αγελάδων επρόκειτο να έρθει και κείνη είχε πει πως θα ήταν εκεί να τον περιμένει.

Άρχισε να τρέχει για να μην καθυστερήσει, παρότι είχε υπολογίσει τον χρόνο. Θα ήθελε να πήγαινε και κείνη στο

σπίτι μετά την κηδεία. Θα ήθελε να δει το εσωτερικό του που δεν το είχε δει ποτέ, παρότι προμήθευε στη Μις Κόναλτι αυγά εδώ και πολύ καιρό.

Μπορεί οι φωτογραφίες να ήταν αίτημα των ιερέων, μπορεί ο πάτερ Μπαλφ να κρατούσε βιβλίο συμβάντων της ενορίας, όπως της είχε πει κάποτε η αδελφή Κλερ πως συνήθιζαν να κάνουν οι ιερείς. Το βιβλίο συμβάντων της ενορίας θα ταίριαζε περισσότερο στον πατέρα Μπαλφ παρά στον πατέρα Μιλέιν, όχι πως ήξερε τι θα μπορούσε να περιέχει. Αναρωτήθηκε αν θα ήταν και η ίδια σε κάποια φωτογραφία. Καθώς σήκωνε την κάμερά του ψηλά για να τραβήξει, η Έλι θυμήθηκε τα λεπτά, εύθραυστα στην όψη, χέρια του.

Το λευκό φορτηγάκι ήταν παρκαρισμένο στην αυλή και είδε τον κύριο Μπρένοκ να βγαίνει από μέσα. Του ζήτησε συγγνώμη κι εκείνος τη ρώτησε για ποιο πράγμα. Του είπε πως θα του ετοίμαζε ένα φλιτζάνι τσάι.

Έπειτα από λίγα λεπτά παραμονής στα ερείπια του κινηματογράφου, ο Φλοριάν Κίντερι πήγε να ξαποστάσει σε μια παμπ πάνω στον δρόμο που λεγόταν Dano Mahoney. Κάποιος στον κινηματογράφο του είχε πει να σταματήσει να φωτογραφίζει, κάποιος που είχε προσέξει το ποδηλάτό του και μπήκε για να του υποδείξει πως δεν έπρεπε να βρίσκεται εκεί. Ο άντρας τού έδειξε την ταμπέλα που απαγόρευε την είσοδο, και ο Φλοριάν είπε πως δεν την είχε δει, πράγμα που δεν ήταν αλήθεια. «Χρειάζεται άδεια» τον πληροφόρησε θυμωμένος ο άντρας και καθώς έκλεινε τις δυο κλειδαριές και ασφάλιζε

το μέρος πρόσθεσε πως δεν έπρεπε να είχαν μείνει ανοιχτές. «Να πάτε στην κυρία Ο'Κιφ, στις ανθρακαποθήκες» τον συμβούλεψε. «Αν το θεωρήσει πρέπον, θα σας δώσει άδεια». Όταν όμως ο Φλοριάν ρώτησε πού είναι οι ανθρακαποθήκες, του είπε πως σήμερα ήταν κλειστές σε ένδειξη σεβασμού. «Θα προσέξατε την κηδεία» είπε ο άντρας.

Στο μπαρ ο Φλοριάν πήρε ένα ποτήρι κρασί, πήγε σε μια γωνία και άναψε τσιγάρο. Όλη η διαδρομή είχε πάει στράφι, η αναπάντεχη κηδεία ήταν η μόνη του ανταμοιβή. Προσπάθησε να ανακαλέσει τις φωτογραφίες που είχε τραβήξει. Οι πενθούντες συζητούσαν ανά δύο ή ανά τρεις, ένας ιερέας ανάμεσά τους, αρκετές καλόγριες. Κάποιοι, μοναχικοί αυτοί, είχαν αρχίσει να απομακρύνονται· άλλοι στέκονταν αμήχανοι, σαν να ένιωθαν πως έπρεπε να παραμείνουν περισσότερο. Η σκηνή ήταν αναμενόμενη: είχε φωτογραφήσει κηδείες στο παρελθόν, μια ή δυο φορές του είχαν ζητήσει να σταματήσει. Σε κάποιες περιστάσεις υπήρξε μια δραματική στιγμή ή μια εκδήλωση ασυγκράτητης θλίψης, αλλά σήμερα δεν συνέβη τίποτα παρόμοιο.

Αντιθέτως, ό,τι πρόλαβε να δει από τον κινηματογράφο ήταν πολλά υποσχόμενο. Μέσα από ένα σπασμένο τζάμι μια αφίσα συνέχιζε να διαφημίζει το *Idiot's delight*, με τα χαρακτηριστικά της Νόρμα Σίρερ σκισμένα και παραμορφωμένα. Περιεργαζόταν την αφίσα, την ώρα που ο άντρας του έβαλε τις φωνές, αλλά δεν τον ενόχλησε αυτό. Το σινεμά ονομαζόταν Coliseum και είχε μόλις εγκαταστήσει τον ήχο της Western Electric.

Μυρωδιά από τηγανητό μπέικον και φωνές από το ραδιό-

φωνο πλανιόνταν στον αέρα του μπαρ. Ήρωες των σπορ –παλαιστές, μποξέρ, αναβάτες, παίκτες του χόκεϊ– στόλιζαν τους τοίχους, με τα κυνηγόσκυλά τους και άλογα του ιπποδρόμου. Ο μπάρμαν, όπως δήλωνε μια κορνιζαρισμένη σελίδα εφημερίδας, υπήρξε ο ίδιος επαγγελματίας πυγμάχος και είχε αντιμετωπίσει σε πέντε γύρους τον Τζακ Ντόιλ². Τα γάντια που φορούσε τότε ήταν κρεμασμένα σε ένα ράφι πίσω από το μπαρ. «Χτύπα τον πάγκο αν θέλεις να σου ξαναγεμίσω το ποτήρι» τον προέτρεψε όταν μια γυναίκα τον κάλεσε να δοκιμάσει το φαγητό που είχε μαγειρέψει. Ο Φλοριάν είπε πως ένα ποτήρι κρασί ήταν αρκετό. Έμεινε για λίγο ακόμη, καπνίζοντας ένα δεύτερο τσιγάρο, και μετά πήγε και άφησε το άδειο ποτήρι του στο μπαρ. Μια φωνή φώναξε «αντίο» και τον προσκάλεσε να ξανάρθει. Είπε πως θα το έκανε.

Έξω, στη ζεστή απογευματινή λιακάδα, στάθηκε με τα μάτια μισόκλειστα για λίγα λεπτά και ακούμπησε την πλάτη του σε μια από τις κολόνες της εισόδου. Μετά, ποδηλατώντας αργά, συνέχισε τη διαδρομή του. Ζούσε μόνος. Δεν υπήρχε λόγος βιασύνης.

Η μέρα στο Ραθμόι προχωρούσε. Μετά την αναταραχή που είχε προκληθεί από την κηδεία, η πόλη επέστρεψε στη ρουτίνα της. Ο αριθμός τέσσερα της Πλατείας ξαναγύρισε στην κανονικότητά του, μετά την προσέλευση εκατό σχεδόν συμπασχόντων, οι οποίοι είχαν αποδεχτεί την πρόσκληση για

2 Jack Doyel (1913-1978): Ιρλανδός πυγμάχος και τενόρος που είχε και μια σύντομη καριέρα ως ηθοποιός στο Χόλιγουντ τη δεκαετία του '30.

ένα ρόφημα μετά την κηδεία. Δίσκοι με κούπες και πιατελάκια μεταφέρθηκαν στην κουζίνα από το τεράστιο καθιστικό του πρώτου ορόφου, σκόρπια ποτήρια μαζεύτηκαν, παράθυρα άνοιξαν, τασάκια άδειασαν. Μέχρι να σκουπιστούν οι σκάλες με την ηλεκτρική σκούπα, να κρεμαστούν για στέγνωμα οι πετσέτες του τσαγιού και να φύγει η ημερήσια βοήθος είχε πια βραδιάσει.

Μόνη στο σπίτι, όπως ποτέ δεν υπήρξε πριν από την κηδεία, η κόρη της κυρίας Κόναλτι χάιδευε τα κοσμήματα που τώρα ήταν δικά της: σειρές από λαζούρια και νεφρίτες, γρανάτες και κεχριμπάρια, σκουλαρίκια από ζαφείρια, τirkουάζ, μαργαριτάρια, οπάλια, ημικυκλικά διαμάντια, το ρουμπινένιο δαχτυλίδι του αρραβώνα, οι τρεις καμέες. Υπήρχε κι ένα ροζάριο, αλλά αυτό δεν το θεώρησε δικό της, καθώς η αξία του, σε σύγκριση με τα κοσμήματα, ήταν μηδαμινή.

Στη μέση ηλικία πια, η Μις Κόναλτι ήταν γνωστή στο Ραθμόι με το επίθετό της – μια επισημότητα που της επιβλήθηκε όταν, είκοσι χρόνια πριν, η μητέρα της σταμάτησε να την προσφωνεί με κάποιο από τα ονόματα των αγίων που της είχαν δοθεί κατά τη γέννησή της. Ασυναίσθητα, το παράδειγμα ακολούθησε και ο αδελφός της, και μετά τον θάνατο του πατέρα της δεν είχε όνομα για τους κατοίκους του σπιτιού. Τώρα πια το «Μις Κόναλτι» ήταν η φυσικότερη προσφώνηση για εκείνη σε ολόκληρη την πόλη, περισσότερο από όποια άλλη είχε ποτέ σε τούτο τον τόπο.

Τριάντα δύο κομμάτια μέτρησε, κανένα από αυτά δεν της ήταν άγνωστο, και θα τα φορούσε και θα τα ξαναφορούσε τακτικά, όπως και η μητέρα της. Έκανε αυτή τη σκέψη

ψυχρά, δίχως συναίσθημα. Κάποια από τα κομμάτια θα της πήγαιναν, άλλα όχι. «Τι κάνεις εκεί, παιδί μου;» είχε ρωτήσει απότομα η μητέρα της καιρό πριν μέσα σ' αυτό το ίδιο δωμάτιο – τα πόδια της, φορούσε παντόφλες, δεν είχαν κάνει απολύτως κανέναν θόρυβο. Ένα κολιέ από γρανάτη τυλιγμένο γύρω από τον παιδικό της λαιμό, ξεκούμπωτο στο πίσω μέρος, το κούμπωμα κρατημένο σφιχτά ανάμεσα στον δείκτη και τον αντίχειρα. Έπεσε με κρότο πάνω στην τουαλέτα, και η κυρία Κόναλτι, ψηλή και αγέρωχη από κατασκευής, δήλωσε πως έπρεπε να φωνάξει τη Φρουρά.

«Όχι, μη, μη φέρεις τη Φρουρά! Αχ, όχι, όχι, μη!» Η παιδική της κραυγή ακούστηκε ξανά στα αυτιά της Μις Κόναλτι, ο φόβος τής έσφιξε ξανά το στομάχι. «Πήγαινε να φέρεις έναν χωροφύλακα, Κίτι» φώναξε η μητέρα της κάτω στη σκάλα στην έκπληκτη υπηρέτρια και διέταξε να αφήσει κάτω το κολιέ. Μέτρησε τα κομμάτια για να δει αν ήταν όλα στη θέση τους. Ένας χωροφύλακας κατέφθασε στο χολ, και η μητέρα της τη διέταξε να του ομολογήσει τι είχε κάνει, κι όταν εκείνη του είπε, αυτός κούνησε επιτιμητικά το κεφάλι.

Δεν ήταν το ίδιο ψηλή και αγέρωχη με τη μητέρα της, αν και η Μις Κόναλτι διατηρούσε τον αέρα μιας αλλοτινής ομορφιάς που στα νιάτα της της προσέδιδε κάποιο μπρίο. Στα μαλλιά της υπήρχαν γκρίζες ανταύγειες που βάθαιναν το ξανθό τους χρώμα, ελάχιστες όμως ήταν οι ρυτίδες που πρόσθεταν χρόνια στα χαρακτηριστικά της. Παρ' όλα αυτά, συχνά ένιωθε γριά και μισούσε να της υπενθυμίζεται το γεγονός πως, φθάνοντας στη μέση ηλικία και έχοντας περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της, είχε ήδη χάσει πάρα

πολλά από αυτά που θα μπορούσε να έχει ζήσει. Επέστρεψε τα κοσμήματα στο πάνω συρτάρι της τουαλέτας της μητέρας της που τώρα ήταν πια δικό της. Κράτησε έξω μόνο το κολιέ από γρανάτη και θαύμασε την αντίθεση πάνω στο σκούρο πένθιμο ρούχο της.

Ο Τζόζεφ Πολ Κόναλτι ήταν ένας λιπόσαρκος άντρας με πρόσωπο νυφίτσας, γκρίζα μαλλιά χτενισμένα προς τα πίσω, γυαλιστερά μετά την τακτική επάλειψη με μπρίλκριμ. Γυαλιά κρέμονταν από μια κορδέλα γύρω από τον λαιμό του και έπεφταν στο σκούρο ύφασμα του κοστουμιού του. Δύο στιλό διαρκείας ήταν πιασμένα στην εξωτερική τσέπη του σακακιού του. Το έμβλημα του Pioneer movement ήταν σε περιόπτη θέση στο αριστερό του πέτο.

Ένωθε σαν χαμένος και ξαναπέρασε από το νεκροταφείο προκειμένου να περάσει λίγη ώρα μόνος του πλάι στον σκεπασμένο τάφο, πριν πάει στις ανθρακαποθήκες. Τα υπόστεγα ήταν κλειδωμένα και υπήρχε ένα σημείωμα στην πόρτα του γραφείου· σάκοι που έφεραν πάνω το όνομά του στέκονταν όρθιοι, στοιβαγμένοι πάνω σε ένα φορτηγό, περιμένοντας να διανεμηθούν. Ένωθε σαν στο σπίτι του εδώ, έχοντας περάσει ολόκληρη ζωή ανάμεσα σε σωρούς από κάρβουνα, μέσα στους στάβλους όπου κάποτε ήταν τα άλογα, οι ψηλές πόρτες καλυμμένες από φύλλα αυλακωτής λαμαρίνας, η κόκκινη μπογιά κατά τόπους ξεφλουδισμένη. Εδώ έπαιζε όταν ήταν παιδί, αλλά δεν του επέτρεπαν να πάει στην παμπ, όπου, ακόμα και τώρα –καθότι πολέμιος του αλκοόλ– τη νιώ-

θαι ξένη, παρότι εκεί μέσα περνάει το μεγαλύτερο μέρος της μέρας του. Κάποτε είχε την ελπίδα να γίνει ιερωμένος, αλλά η ευκαιρία γλίστρησε μέσα από τα χέρια του, συντρίφτηκε κάτω από το βάρος της δυσπιστίας της μητέρας του πως δεν θα τα κατάφερνε στη θρησκευτική ζωή. Τελικά η αμφιβολία της έγινε και δική του.

Κλείδωσε τις ψηλές πόρτες κι έστριψε την πλάτη χωρίς να βιάζεται να επιστρέψει στον αριθμό τέσσερα της Πλατείας. Προσπέρασε την επίσης κλειστή παμπ και η ησυχία τον χαροποίησε, γιατί συνήθως οι φωνές και η μουσική ξεχύνονταν ως έξω στον δρόμο. Ήσυχια ήταν και στο μπροστινό δωμάτιο του σπιτιού, εκεί όπου, ως εργένης, δειπνούσε αλλά και κοιμόταν, εκεί όπου είχε περάσει ολόκληρη τη ζωή του.

«Μου ανέφεραν κάτι για τη δημιουργία ενός κήπου στη μνήμη της» είπε στην αδελφή του όταν συναντήθηκαν στο κεφαλόσκαλο του πρώτου ορόφου.

Δεν ήταν απλά αδέρφια, καθώς είχαν γεννηθεί με διαφορετικά μερικών λεπτών, αλλά δεν είχαν τίποτα κοινό. Στην παιδική ηλικία έκαναν στενή παρέα αλλά τώρα περνούσαν βδομάδες χωρίς να έχουν επικοινωνήσει ο ένας με την άλλη, όχι επειδή είχαν μαλώσει αλλά επειδή δεν είχαν τίποτα να πουν.

«Η διακεκριμένη θέση της σε αυτή την πόλη» συνέχισε ο Τζόζεφ Πολ, απαντώντας στην ερώτηση της αδελφής του για τη χρησιμότητα ενός αναμνηστικού κήπου. «Η σχέση της με την εκκλησία. Οι δωρεές της και άλλα πολλά».

Δεν αποκάλυψε τις άλλες προτάσεις που του είχαν γίνει για την κατασκευή ενός κανονικού μνημείου, την ώρα που διέσχιζε την πόλη με τα πόδια. Καμία απ' αυτές δεν θα γινό-

ταν δεκτή από την αδελφή του, κι ο ίδιος προτιμούσε έναν κήπο. «Γι' αυτό που ήταν» συμπλήρωσε αντ' αυτού.

Αντίθετα από τις ανθρακαποθήκες και την παμπ, στον αριθμό τέσσερα της Πλατείας είχε επέλθει μια αλλαγή η οποία καθρέφτιζε τα επιχειρηματικά ήθη δύο διαδοχικών γενεών. Παρέχοντας, πρωτίστως, στους μόνιμους ενοίκους, τρία γεύματα ημερησίως, είχε μετατραπεί σε πανσιόν που παρείχε στέγη και τροφή και στην οποία κατέλυαν περαστικοί εμπορικοί αντιπρόσωποι. Οι τωρινοί Κόναλτι θυμούνταν, παρότι αμυδρά, τους τραπεζίτες και τους υπαλλήλους εμπορικών καταστημάτων να επιστρέφουν τα μεσημέρια στην τραπεζαρία και τα βράδια να μοιράζονται την ίδια εφημερίδα και να κάθονται γύρω από τη φωτιά. Ο ΜακΝαμάρα, ο επιθεωρητής των δρόμων, ο αστυνομικός διευθυντής Φι, η Μις Νίλι, η κοσμική δασκάλα του μοναστηριού, και πολλοί άλλοι υπήρξαν στον καιρό τους ένοικοι, έως ότου ο γάμος ή κάποια επαγγελματική εξέλιξη επέφερε αλλαγές στη ζωή τους. Καθένας τους ξεχωριστά είχε τη δική του κρεμάστρα για την πετσέτα· η δεσποινίς Νίλι είχε τα χάπια σιδήρου, ο ΜακΝαμάρα το ποτήρι με τη μαύρη μπίρα του, για την οποία πλήρωνε τα δέοντα. Τώρα μόνο ο Κόχερι, ο εργοδηγός στις σιδηροδρομικές ράγες –ο οποίος αυτή την εποχή βρισκόταν σε καλοκαιρινές διακοπές– παρέμενε μόνιμος ένοικος στον αριθμό τέσσερα· όμως η φήμη του σπιτιού όσον αφορά το φαγητό και την καθαριότητα του εξασφάλιζαν πληρότητα και σπάνια έμενε κενό κάποιο δωμάτιο. Μια πινακίδα σε ένα από τα παράθυρα του ισογείου καθόριζε τους όρους διανυκτέρευσης και την τιμή, που αποτελούσε εγγύηση για τη μεγάλη κίνηση ανεξαρτήτως εποχής.

Ο Τζόζεφ Πολ διέβλεπε ελάχιστες αλλαγές σε όλα αυτά – η μοναδική αλλαγή θα ήταν ότι η αδελφή του θα αναλάμβανε η ίδια την επιχείρηση. Πάντα ερχόταν μια γυναίκα ή κάποιο κορίτσι για να καθαρίσει ή να πλύνει και δεν μπορούσαν τώρα να το διώξουν. Ούτε και η αδελφή του θα το ήθελε αυτό.

«Αυτό είναι το μόνο που θα μεγαλώνει παράλληλα με μένα» είπε. «Ένας κήπος».

Συνήθιζαν να παίζουν ένα παιχνίδι με κομμάτια κάρβου-νου στις αυλές, πέντε κομμάτια ο καθένας, και τα κλοτσού-σαν στη διαδρομή που είχαν ορίσει: μέχρι το παράπηγμα με τους σάκους και μετά μέχρι τα βαρέλια με το νερό, από τους σωρούς με το καστανόχωμα, πάνω από τα κάρβουνα έως το σημείο όπου ήταν τα αμαξίδια, πιο πέρα, μέχρι την αντλία και το κόκκινο πορτάκι, και μετά πάλι απ' την αρχή. Στην πόλη κλοτσούσαν σπασμένες πόρτες και μετά το έβαζαν στα πόδια. Τραβούσαν τους σύρτες από τα κοτέτσια, αφήνοντας ελεύθερες τις κότες για να τις κυνηγάνε. Τριγύριζαν στους δρόμους, ο πατέρας τους ανεκτικός, η μητέρα τους απασχο-λημένη με τις δουλειές του σπιτιού. Λίγα λεπτά νεότερος, ο Τζόζεφ Πολ παρέμενε πάντα ο μικρότερος, αλλά ποτέ δεν το θεώρησε αυτό μειονέκτημα.

«Και τι θα κάνουμε με την ταφόπλακα;» – η Μις Κόναλ-τι μάζεψε ένα χρησιμοποιημένο σπίρτο, που είχε διαφύγει από την ημερήσια βοηθό, αφημένο σε ένα από τα πρεβάζια των παραθύρων. Την παρακολούθησε να το πετάει στο σβη-στό τζάκι του μπροστινού μεγάλου δωματίου, τοποθετώντας το με έξυπνο τρόπο ώστε να μη φαίνεται. «Θα πάμε στον Χέγκαρτι γι' αυτό» της είπε.

«Θα συζητήσουμε για το πώς θα τον ήθελε η ίδια».

Η μητέρα τους ήταν ξεκάθαρη: δεν ήθελε να προστεθεί το όνομά της στον τάφο του πατέρα τους και προτιμούσε να έχει τον δικό της τάφο και τη δική της ταφόπλακα.

«Η ταφόπλακά της είναι δικαίωμά της» είπε ο Τζόζεφ Πολ.

«Ποιος μίλησε για κήπο;»

«Η Μαντζ Σι στου Φίνι».

Κήπο δεν είχαν ποτέ στον αριθμό τέσσερα, και οι άνθρωποι θυμόντουσαν τη μητέρα τους να το λέει συχνά αυτό. Έναν χώρο για περισυλλογή, συνέχισε ο Τζόζεφ Πολ, έναν τρόπο για να δοξολογήσεις τη ζωή: αυτό σκεφτόταν κι ο κόσμος τώρα που είχε έρθει αυτή η ώρα. Στο πίσω μέρος της εκκλησίας, ανάμεσα σ' αυτή και το κοιμητήριο, υπήρχε αρκετός χώρος για την κατασκευή ενός κήπου.

«Λες και δεν αρκεί που έχουμε την παραξενιά για έναν δικό της τάφο» αντεπιτέθηκε η αδελφή του. «Το φυσιολογικό για μια γυναίκα είναι να αναπαυτεί δίπλα στον άντρα της. Το φυσιολογικό είναι οι δύο σύζυγοι να μοιραστούν την ίδια ταφόπλακα».

Δεν το αρνήθηκε αυτό, δεν διαφώνησε. Οι ρυθμίσεις για την ταφή είχαν γίνει με τον πατέρα Μιλέιν και τελέστηκαν σύμφωνα με τις τελευταίες επιθυμίες της νεκρής. Παρομοίως, ο Χέγκαρτι στο μαρμαράδικο, όταν ερχόταν εκείνη η ώρα, θα έπαιρνε ανάλογες οδηγίες. Ο αναμνηστικός κήπος θα κατασκευαζόταν επειδή οι άνθρωποι της πόλης τον ήθελαν.

«Άκουσα πως κάποιος φωτογράφησε την κηδεία» είπε η αδελφή του.

«Δεν τον είδα».

«Το σχολίασαν στο σπίτι. Αναρωτήθηκαν αν ζητήσαμε φωτογραφίες».

«Δεν είδα κανέναν».

«Σου λέω απλώς τι ειπώθηκε».

Απομακρύνθηκε χωρίς άλλα σχόλια, παίρνοντας μαζί της ένα φλιτζάνι κι ένα πιατάκι που είχαν ξεχαστεί πίσω από ένα βάζο. Ο Τζόζεφ Πολ πέρασε στο μεγάλο μπροστινό δωμάτιο, όπου τα νυχτερινά φωτιστικά είχαν μείνει αναμμένα όλη μέρα, τα παντζούρια κλειστά στα δυο ψηλά παράθυρα, που το καθένα είχε βελούδινες φαιοκόκκινες κουρτίνες, πιασμένες με θυσανωτά κορδόνια. Ανάμεσά τους, μια πλούσια διχτυωτή κουρτίνα παρείχε ιδιωτικότητα την ημέρα. Περιοδικά ήταν απλωμένα στα τραπέζια και πάνω σε ένα σκαμπό μπροστά στο τζάκι. Διακοσμητικοί ελέφαντες με τα μικρά τους στημένοι στο γέισο του τζακιού, από λευκό μάρμαρο με κεχριμπαρένιες φλέβες, πάνω στο οποίο βρισκόταν ο Ντάβιελ Ο'Κόνελ μέσα σε μια εβένινη κορνίζα.

Τον πληροφόρησε για τις φωτογραφίες που τραβήχτηκαν, επειδή αν το μάθαινε από αλλού θα τον στεναχωρούσε, καθώς η φωτογράφιση μιας κηδείας δήλωνε έλλειψη σεβασμού, λες και ήταν καρναβάλι. Αναρωτήθηκε μήπως το είχε βγάλει από το μυαλό της· συχνά φανταζόταν διάφορα.

Ξεφύλλισε τη *Nationalist* που την είχε αφήσει ένας από τους ενοίκους της μιας διανυκτέρευσης την προηγούμενη εβδομάδα. Έπειτα, εξίσου αδιάφορα, ξεφύλλισε τις σελίδες μιας παλιάς *Dublin Opinion*. Δεν ήταν εύκολος άνθρωπος. Την είχε παρακολουθήσει να μεταλλάσσεται σε πανούργα μέσα στα χρόνια και ήλπιζε –σε ορισμένες περιστάσεις στις

προσευχές του είχε εκλιπαρήσει– ο χρόνος να απαλύνει τη δυσφορία της. Όταν ήταν παιδιά, η μητέρα του προτιμούσε να την κρατάει στην κουζίνα και εκείνον τον έστελνε συχνά να παίξει μόνος του. Συνήθιζε να παρακολουθεί μέσα από τη χαραμάδα, όταν η πόρτα της κουζίνας δεν ήταν καλά κλεισμένη, ως συνήθως. Την είχε παρακολουθήσει να της δείχνουν πώς να αφαιρεί το λίπος και τους τένοντες και πώς να κόβει το κρέας, πώς να αλευρώνει τα κομμάτια με μια λεπτή στρώση αλεύρι. Η μητέρα τους της είχε μάθει πόση ώρα πρέπει να σιγοβράσουν και πότε πρέπει να προσθέσει στα ζυμαρικά τον συμπυκνωμένο ζωμό. Και μια μέρα της επέτρεψε να φτιάξει μόνη της λίγα ζυμαρικά, μια άλλη την άφησε να καθαρίσει τα μήλα για μια πίτα, και μια άλλη να ανακατέψει την κρέμα και τις πατάτες για τον πουρέ. Η κουζίνα ήταν ο χώρος τους, ήταν οι γυναίκες του σπιτιού – αυτές μαζί με την υπηρέτρια που είχαν προσλάβει εκείνη την εποχή, κάποιο κορίτσι από την επαρχία ή κάποια χήρα από την πόλη που χρειαζόταν τα λεφτά.

Ο Τζόζεφ Πολ είχε εξοικειωθεί με αυτό τον γυναικείο μικρόκοσμο και στο τέλος σταμάτησε να τον ενοχλεί. Έκοβε ξύλα για προσάναμμα στην παράγκα του κήπου – δουλειά που η μητέρα ισχυριζόταν πως ήταν αγορίστικη. Μερικές φορές τον έπαιρνε μαζί της στα ψώνια – «ο μικρός της φίλος» τον αποκαλούσε. Ποτέ δεν κατάφερε να την εκνευρίσει, έτσι του έλεγε – δεν ήταν ικανός να την εκνευρίσει. Κάθε πρωί, μετά το πρωινό, κάθονταν μαζί μπροστά στο αναμμένο τζάκι, ούτε μισό μέτρο από το σημείο όπου ήταν καθισμένος αυτή τη στιγμή.

Είχε όλο το δωμάτιο στη διάθεσή του απόψε, επειδή η ταμπέλα που δήλωνε πως υπήρχαν διαθέσιμα δωμάτια είχε προσωρινά κατέβει. Από τον κάτω όροφο άκουγε τους γνώριμους ήχους: την αδελφή του να αμπαρώνει την μπροστινή πόρτα, τα μαχαιροπίρουνα στην τραπεζαρία να κροταλίζουν, το συρτάρι του μπουφέ να μπαίνει στη θέση του, τα παράθυρα που είχαν ανοιχτεί για να αεριστεί ο χώρος να κλείνουν και να μανταλώνονται. Υπήρχε πάντα κάποια πιθανότητα να παντρευτεί, να ξεχάσει το παρελθόν από το οποίο δεν είχε ποτέ ανακάμψει, ο Γκόχερι ή ο Χίκνι από το ρολογάδικο να έδειχναν κάποιο ενδιαφέρον, ή ίσως κάποιος από τους τακτικούς ενοίκους που διέμεναν για μια βραδιά ή κάποιος από τους παλιούς εργένηδες της πόλης. Ήταν μικρή όταν συνέβησαν τα γεγονότα. Δεν επέτρεψε στον εαυτό της να ανανήψει όταν όλα τελείωσαν. Και δεν συνήλθε ποτέ.

Άκουσε τα βήματά της, ανάλαφρα στις σκάλες, βήματα που αναγνώριζε καλύτερα τώρα που τα βήματα της μητέρας τους δεν θα ακούγονταν ξανά. Η περιφρόνηση για το άτομό του ήταν μια από τις παραλλαγές της κριτικής που ασκούσε η αδελφή του· το ήξερε, και αυτή η επίγνωση διευκόλυνε τα πράγματα. Δρασκελίσε το κεφαλόσκαλο και πήγε και στάθηκε κοντά στο σημείο που ήταν καθισμένος εκείνος. Οι δύο πίσω κρεβατοκάμαρες έπρεπε να ανακαινιστούν πριν από τον χειμώνα, του είπε, στο ίδιο χρώμα, όπως παλιότερα.

Έγνεψε καταφατικά. Δεν περιέφερε το βλέμμα του, δεν ήθελε να δει τα κοσμήματα που είχε φορέσει για να τον προκαλέσει, είπε πως θα επιληφθεί του θέματος και εκείνη απομακρύνθηκε.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ, δεκαετία του 1950: Ένας μελαχρινός άγνωστος, με το ποιητικό όνομα Φλοριάν, εμφανίζεται στην κωμόπολη Ραθμόι, την ώρα της κηδείας της γηραιάς κυρίας Κόναλτι. Φωτογραφίζει σκηνές από την τελετή, κινείται με τη σιγουριά ενός ντόπιου στην περιοχή, γεννά διάφορες εικασίες για την παρουσία του ανάμεσα στους κατοίκους, αλλά κυρίως τραβάει την προσοχή της νεαρής Έλι. Παντρεμένη με τον αγρότη Ντίλαχαν, ο οποίος ακόμη πενθεί την απώλεια της πρώτης του συζύγου και του παιδιού του, η νεαρή κοπέλα ζει βυθισμένη στη σιωπή και τη μοναξιά. Θα ερωτευτεί τον Φλοριάν και θα ονειρευτεί την προοπτική μιας άλλης ζωής μαζί του. Όμως οι κόσμοι τους είναι διαφορετικοί...

Με τη γνώση του μαεστρία, ο Τρέβορ ζωντανεύει τα πάθη και τις ματαιωμένες προσδοκίες τόσο των τυχαίων αυτών εραστών όσο και των κατοίκων της ιρλανδέζικης αυτής κωμόπολης στη διάρκεια ενός θερμού καλοκαιριού.

Αβάσταχτα συγκινητικό.

Spectator

ISBN 978-960-501-662-3

9 789605 016623

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5662